

ГРОМАДЯНКА

ОРГАН ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК НА ЕМІГРАЦІЇ

Ч. 8

СЕРПЕНЬ 1947 р.

Р. II

Головна Управа Союзу Українок Америки

ЗАОКЕАНСЬКІ СЕСТРИ

СОЮЗ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

Українки Америки! Це вже не звучить дивно для нас, що звикли за останні роки до думки про те, що українці є скрізь і всюди, ніби Бог, як нових жидів, засудив їх на скитання. Але треба вдуматися в ці слова: Українки Америки! Це ж та сама Америка, що діє найбільш денационалізуючи на всі народи, що перетоплює всіх іммігрантів у горожан великої демократичної країни. І проте вони існують — українки Америки! Вони є добрими громадянками своєї нової батьківщини, але в їхніх серцях збереглися в повній мірі любов, посвята і розуміння до свого Старого Краю.

Союз Українок Америки існує вже понад 20 років; ініціативу до засновання його подала в числі інших активних жінок п. Олена Лотоцька, довголітня Голова Централі СУА. Енергія, віддана праця цих жінок призвели до того, що тепер СУА об'єднує українське жіноцтво на всьому великому просторі Америки, де має понад 53 своїх відділи.

Кожний відділ працює за вказівками і розпорядженнями Централі, але має повну ініціативу для розвитку праці, яка виникає спеціально в тому чи іншому місці. Характерною ознакою відносин в цих Відділах є атмосфера дружби і пошани між членами. З їх газети „Наше Життя“ видно, що кожний урочистий день окремої членки — сумний чи радісний — стає таким же днем для її товаришок по Відділу. Весілля, ювілеї, народження і смерть — всі ці події членки Відділів СУА переживають спільно, підтримуючи одна одну в горі і щиро поділяючи радість. Так само і Відділи працюють там по багато років і часто читаємо в звітах, що збори просять старий Відділ продовжувати і надалі свою корисну роботу, а коли і не може Відділ взяти знову ту працю, то виносять йому подяку. Пошана, взаємне довіря і дружба — ось прикмети внутрішнього життя СУА, як національна свідомість і жертвовність — ознака їх діяльності назовні, на користь Старого Краю і тепер — на користь нової еміграції.

Не треба забувати, що друге і третє покоління емігрантських родин вже втрачає зв'язок з Краєм, якого ніколи не бачив і знає про нього лиш те, що розкаже йому мати чи старші громадяни. Але СУА дбає про те, щоб молодий український нарібок знав про Україну і Рідний Край і духово був споріднений з ним. Вже кілька відділів СУА створили окремі молодечі відділи СУА, де діють і працюють

уроджені в Америці українки. Таких відділів уже є 5 за останніх півтора роки. Згадаймо, як часто ми бачили уже в Німеччині такі сценки, що якийсь українець, вояк американської Армії, розшукав свого діда чи тету, і обидва стоять, клеплять один одного по плечах, усміхаються, але не можуть словами висловити своїх почуттів, бо дід чи тета застарі і не вчили англійської, а молодий унук чи сестриник занедбав українську. І вони тільки очима говорили до себе, чекаючи, поки прийде сторонній чоловік і перекладе їхні почуття і бажання. Завдяки праці СУА і свідомості української матері в Америці, частіше мали ми випадки, що вояк в американській формі розмовляв вільно з нашими людьми і тільки звичка розтягати слова та оте, тяжке для нас, невизначне англійське „р“ показувало, що він вчив мову не на Україні.

СУА має і свій пресовий орган — газету „Наше Життя“, редакторкою якого є все та сама невтомна п. Олена Лотоцька. В тих числах, що дісталися до нашої редакції старанням СУА, читаємо прегарні статті про обов'язки українки п. Павлини Пономаренко, першої місто — голови СУА, заклики і роз'яснюючі статті про працю в СУА і обов'язки членок п. Ольги Штогрин, передсідательки пресової секції СУА, обмірковує проблеми повсякденного подружжя п. Юлія Шустакевич, дописує з Канади п. Савеля Стечишин. Дуже добре поставлений відділ загальних інформацій, як також і репортаж з загального українського Життя в Америці.

Багато дописів на теми американського життя, української літератури і засадничі підписані скромно О. Л-ка, за якими ініціалами пізнаємо і, здається, не помиляємось, широкий розум і ясне перо п. Лотоцької.

Дві сторінки, а часто й більше займає розділ: „Про громадські роботи“, де містяться кореспонденції з різних відділів СУА про ті чи інші події в їхньому житті: загальні збори, ювілеї членок, концерти і інші імпрези. З цих коротеньких заміток ми можемо довідатися, як іде праця СУА і чим зайняті найбільш його відділи.

І ми, українки на еміграції, повинні здати собі справу, що протягом останніх двох літ 75% праці відділів ішло на те, щоб організувати допомогу скитальцям. То була різна допомога: і збір, пакування та висилка пакунків, і імпрези на користь скитальців, і доповіді та реферати про них перед своїми і чужими, і участь в з'їздах та нарадах як Українських Комітетів, так і загально-американських жіночих організацій. Кожний звіт урочистий самопожертвою, щирістю і бажанням врятувати своїх братів і сестер по нації, Вражає повна відсутність пози і деклямації. Все описується просто, зворушливо щиро. І ще вражає глибока релігійність наших заокеанських сестер: кожен збір починається молитвою, і кожен майже допис кінчається виразом твердої надії, що Бог не оставить Україну без Своєї допомоги.

Для молоді, що вже не вміє читати по-українськи, веде „НАШЕ ЖИТТЯ“ окремий відділ в мові

Фото на обкладинці: ГОЛОВНА УПРАВА СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ СИДЯТЬ (зліва): Марія Баб'як, скарбничка, Амелія БОХЕЙ, четверта заст. Голови, Анна БОДАК, 2-га Містоголова, Олена Фоліс-Добуш ЛОТЮЦЬКА, Голова СУА, Павлина ПАНАМАРЕНКО, 1-ша Містоголова, Катря ЯГОШ, рекорд. секретарка, Ангела БАНАХ, фінанс. секретарка.

СТОЯТЬ (зліва): Марія МАРУСЕВИЧ, член контролі, Стефа АБРАГАНОВСЬКА, член пресової секції, Олена ШТОГРИН, передсідат. пресової секції, Іванна П. Беналь, член Контролі, Тетяна КОСІК, член контролі, Марія ГРИГОРЕЦЬ, передсідат. секції мистецтва, Юлія МАЛЮБСЬКА, передсід. статуткової комісії, Анна САВУЛЯК, передсід. стипендійної секції.

НА ЗНІМЦІ НЕМА: Юлії ЯРЕША, почесної Голови, Анети КМЕЦЬ, передсід. секції зв'язків, Клявдії ОЛЕСНИЦЬКОЇ, передс. освітньої секції, і Марії СЕНИ, Містоголови.

англійській, який редагує п. Мілянович. Там є статті, що знайомлять нашу молодь з українською історією, літературою, показують, який вклад зробили українці в американську культуру, даються переклади в англійській мові українських поетів і т. д. Словом, цей відділ сплянований так, щоб пробудити в українській молоді в Америці інтерес, любов до Рідного Краю і знання основних віх його історичного і культурного життя.

Не тільки з газет довідуємося ми про поміч США скитальцям. Вже багато наших таборів на американській і англійській зонах дістали пакунки, вислані різними Відділами США до своїх „підопічних“ таборів, як допомогу в першу чергу для дітей, а також і особливо потребуючих жінок. Прізвища членок Централі США п. п. Марусевич, Бодак, Степка, Сена, Абрагамовська, Бенцаль, Банах і інші вже відомі нам, як зворотні адресати на тих пакуках, як ті, що доклали багато зусиль, енергії і праці на допомогу нам на скитанню. А за ними стоять сотки тих, чийх імен ми не знаємо, але чий імена знає Господь і важить їх на вазі Своєї ласки.

Повний звіт за вже одержані пакунки Головна Управа ОУЖ здадила і вислала до п. Слени Лотоцької, яка вмістила його в „Нашому Житті“ для відома і контролю жертводавців.

Контакт ОУЖ з США ще поживавився, коли туди приїхала наша в відпоручниця п. Марія Хомин. Вона

одразу взялася до праці на допомогу скитальцям як в Німеччині, так і тим, що вже приїхали до Америки.

Найзворушливішою сторінкою її діяльності була організація акції „Діти — дітям“, центром якої стала Колегія сестер Василянок в Філадельфії. За американськими законами можна вислати до Європи тільки пакунки в 11 фунтів вагою. Але наші малі опікунки не задовольнилися цим. Вони звернулися листом не куди інде, а лиш просто до президента Трумана, просячи його дозволити їм вислати більші пакунки. Ця дитяча просьба зворушила Президента так, що з Вашингтону прийшов до коледжанок дозвіл вислати пакунки в 21 фунти вагою. З тої акції вже прийшло в Мюнхен 10 пакунків, які пересилаємо для дітей французької зони, яка досі найменш дістала з дарів Америки.

Ми, старі і сиві, повинні з вдячністю схилити голову перед молодією енергією і щирістю, що пробиває найтвердіші мури.

В короткій замітці не можна сказати всього про обсяг і працю наших заокеанських сестер, як не можемо ми в словах висловити нашої вдячності за ту матеріальну, а передовсім моральну піддержку, яку дає нам свідомість тісного духовного і національного зв'язку українців, де б і в яких обставинах вони не опинилися.

п. ЕВГЕНІЯ СИТНИК
ГОЛОВА ЦЕНТРАЛІ
КОМІТЕТУ УКРАЇНОК
КАНАДИ

КОМІТЕТ УКРАЇНОК КАНАДИ

жіночого з'їзду ми вже згадували в одному з попередніх чисел.

Склад Комітету Українок Канади показує, що він дійсно об'єднує в собі кращих представниць українського жіноцтва в Канаді. І так до Комітету входять: Л. ВАЛЛ — 1 заст. голови, О. ВОЙЦЕНКО — 2 заст. голови, М. КОРЕЦЬКА — рекорд. секретарка, А. ВАСИЛИШИН — скарбничка. Контр. Комісія: О. ТАРНОВЕЦЬКА, М. СИМЧИЧ, М. БОВДЕН. Членки Ради: А. МАНДРИКА, П. ГЕНИК.

Дотепер вислав цей комітет уже багато пакунків для канадійських українських вояків, які так багато причинилися для допомоги скитальцям.

Перед усіма жіночими, переважно англійськими організаціями виступав Комітет Українок Канади в обороні права азилу для скитальців і доводив їх право на міжнародну підтримку і захист. При кожній нагоді висували наші українки проблему скитальців на всіх зборах англійського і канадійського жіноцтва.

Останньо дуже велику акцію провів Комітет Українок в зв'язку з дискусією над тим, чи допускати до Канади скитальців, чи ні. Справа в тому, що значна частина канадійців висловлювалася проти того, щоб допускати нових поселенців, доводячи, що від напливу великої кількості нових людей подорожчає життя і може виникнути безробіття. Особливо протестували деякі робочі союзи, вказуючи, що наплив нової робочої сили може знизити заробітню платню канадійських робітників і удорожжити їм життя. Всі ці побоювання, а також і сильну агітацію близькокомуністичну (де, на велике наше горе, були і українці) доводилось за-

Українки Канади є згуртовані в чотирьох більших організаціях, що мають свої відділи майже по цілій країні. Про одну з тих організацій ми подаємо відомості в цьому ж числі, а тут хочемо спинитися на найбільшій їх Централі, Комітеті Українок Канади.

Комітет Українок Канади складається з представниць усіх цих жіночих організацій. Створений він ради потреби нести поміч скитальцям в Європі спільними силами усіх чотирьох об'єднань, усього українського жіноцтва в Канаді. Центральна цього є в Вінніпегу, Канада, а відділи — по всіх місцевостях, де живуть українці. Комітет створений так, що в нього входять всі визначні особистості з окремих жіночих організацій, і керує він всіма загально-національними справами в яких бере участь жіноцтво. Головою його є п. Е. СИТНИК, про діяльність якої підчас Загальноканадійського

спокоювати, доводити їх безпідставність, апелювати до гуманності і почуття справедливості. Комітет Українок приклав дуже багато сили і відданості на те, щоб з'ясувати справу перед канадійськими жінками, а ті в свою чергу впливали на чоловіків і переконували їх, що ці побоювання не мають ґрунту і що, навпаки, від припливу нових сил і ініціативи, господарство Канади і рівень життя в ній тільки підвищиться.

Комітет Українок скликав також протестаційні віча, які виносили постанови про допуск скитальців до Канади.

„Словом, — пише п. Ситник в своєму листі до нас:” спільно ходимо, молимо, благаємо, де лише можна представляємо нужду і горе наших скитальців та їх розумову вартість для країни, яка їх забере. Всі ці наші заходи досягнули до певної міри вже успіх, бо не один Жіночий Англійський З'їзд ухвалив резолюції на рятунок скитальців і їх переселення. До поширення еміграційного закону, яке тепер прийняте в Канаді, немало причинилося своїми доводами і просьбами та всіма заходами канадійське жіноцтво.

Щодо матеріальної допомоги Комітет Українок (а не Союз Українок Канади, як невірно повідомлялося раніше) деревів з бірки одягу і взуття для скитальців і зібрали 35.000 ф. одягу. Зараз розпочав Комітет Українок нові збірку, бо видістали від уряду дозвіл вислати скитальцям в Європі ще 50.000 ф.

Безнастанно проводиться збірка грошей в „Фонд допомоги скитальцям” і окремі відділи, за вказівками Комітету Українок, висилають допомогу на окремі прохання особливо потребуючим. Тепер, за зарядженням Загального Канадійського Комітету вирішено не вислати допомоги людям, прохання яких не буде апробоване ЦИУЕ, бо такі висилки вносять хаос в працю Комітетів.

Комітет Українок з радістю прийняв пропозицію Головної Управи ОУЖ про те, щоб діти — скитальці листувалися з дітьми — українцями Канади. Отже, нехай ті Делегатури, що ще не наладили листування між наймолодшими, перегороженими широким океаном, вишлють до Гол. Управи листи дітей, а ми вже перешлемо їх перший раз до Канади, а далі малі незнайомі друзі будуть уже листуватися безпосередньо.

Так канадійські українки, заняті у власних хатах, дітьми, заробітками і власними справами, знаходять час, сили і охоту на те, щоб працювати у жіночих організаціях і нести поміч братам по нації. Їх приклад повинен світити нашим жінкам, як зразок справжніх українських жінок. Коли глянемо, як багато серед нас іще пасивних, неохочих і лінєвих, то сором читати слова призначення нам, які пише п. Е. Ситник у своєму листі: „Дорогі Сестри. З ваших зьвідлень про Вашу діяльність на еміграції для нашого обездоленого народу, яку Ви ведете в злиднях, ми всі тут з здивуванням подивляємо Вашу завязтість і ідейність та Вашу енергію. Щиру правду кажу, ви нас своєю ідейністю та великим завзяттям перевищуєте на сто процент, коли взяти до того під увагу, що Ви ту працю ведете в страхітті і нужді та невпевності і Вашого завтра. Слава і честь Вам за це, дорогі Сестри.”

Хто з наших Делегатур може спокійно сказати, що заслужив ці слова признання і заробив собі ту славу і честь?

СОЮЗ УКРАЇНОК КАНАДИ

(ДО ДВАДЦЯТИЛІТТЯ КУЛЬТУРНОЇ ПРАЦІ)

Союз Українок Канади надіслав нам календар-альманах „Українського Голосу”, де п. Когуська вмістила статтю під поданим вище заголовком. Там робить вона огляд праці С. У. Канади за ці двадцять років.

Найперше відзначає вона важливість для Канади зв'язку з Галичиною і іншими українськими землями, що тоді ще не були за залізною заслоною. Війна перервала ці зв'язки і канадійські жінки лишилися самі перед тими проблемами, що їх видвигало життя підчас війни.

Основну увагу С. У. К. звернув на виховання молоді, а для того — на добрий вплив на українських матерей, що стоять на сторожі культурної скарбниці — українського дому, вчать матірньої мови і зберігають релігійні і народні традиції.

С. У. Канади за час війни взяв на себе роль інформатора західних держав про долю і значення України. Для того він використав великі зв'язки, які нав'язав був ще до того з „Комітетом міжнародних взаємин”, „Національною Радою Жінок Канади” та „Міжнародною Федерацією Жінок”.

За час війни С. У. Канади став до праці на „домашнім фронті”, збираючи жертви на Червоний Хрест, шиючи одіж для вояків, для потерпілих від війни, а в 1940 р. власними жертвами купив для воєнних потреб амбулянс.

По війні С. У. Канади продовжує свою жертвенну роботу — цим разом уже на допомогу скитальцям, вигнаним війною і окупантами з рідних земель: висилає індивідуальні пакунки, розшукує родичів, надсилає часовиси і т. п., одночасно ведучи пропаганду за допущенням українських скитальців до Канади.

В галузі народного мистецтва С. У. Канади культивує українську вишивку в приміненні її до модерного канадійського дому. Засновано також Музей С. У. Канади, де зібрано тисячі речей з українського ручного ремесла, домашнього господарства, архів, експонати релігійного мистецтва тощо. Там є тільки ті речі, які привезли з собою українські поселенці Канади, сім'я альбомів з зображеннями вишивок з різних кінців України, а почато вже й збірку тих вишивок, що створені на теренах Канади. Є там і українська хата в мініятурі, в середині якої є вся обстановка, посуд і зваряддя.

С. У. Канади має свою сторінку в газеті „Український Голос”. Співпрацюють там і ті жінки, що приїхали до Канади, і ті, що там народилися, і це найкраще свідчить за правильну постанову праці С. У. Канади. Ця сторінка виховала ряди членства для С. У., як також і працівниць пера.

В 1946 р. С. У. Канади почав збирати фонди на будинок Дівочого Інституту при Колегії св. Андрія в Вінніпегу.

Як бачимо, Союз Українок Канади невтомною і жертвенною працею спромігся добитись великих результатів; його членки не затратилися в чужому морі, а навпаки виховали і підготували собі добру зміну з молодших громадянок і тепер мають змогу і силу прийти на поміч українським скитальцям в Європі.

В день його двадцятиліття пересилаємо цією дорогою всьому Союзу і його Централі побажання дальших успіхів у праці, аж до того часу, коли здійсняться наші найсвятіші національні стремління.

Один з зразків вдалого розташування вишивки по блюзці (Ванген)

Ганна Храплива — КАНАДІЙСЬКА УКРАЇНКА

Доручення, прохання, зобов'язання, побачення, листування, засідання звалилися хмарою на канадійську українку п. Ганну Храпливу, що була прикріплена Канадійським Комітетом для допомоги українським емігрантам в Європі і працювала на американській зоні Німеччини від березня до серпня 1947 року.

І панна Ганна широко і віддано намагалася побороти хмару справ. 5 місяців крутилася вона між Франкфуртом і Мюнхеном, виступала на захист наших людей перед владою, затримувала розселення таборів, розподіляла надіслані з Америки дарунки, доставала матеріали для робітень.

Лише часом увечері піджартома скаржилася:

— Ой, я більше негодна... — і далі з легким англійським акцентом, несподівано розтягаючи голосівки, розповідала про свої зустрічі й переживання за день.

— Як мені ті люди шкода, якби усі канадійці бачили...

А панна Ганна багато зуміла побачити і зрозуміти, багато встигла допомогти і зробити.

Несподівані й цікаві зустрічі чекали її щодня, як кожного, хто хоче бачити і діяти.

— Міс Енн, чи то не ваші земляки? Допоможіть нам порозумітися з ними, — гукнув її раз офіцер в американському уряді в Франкфурті.

І міс Енн, — тобто, наша панна Ганна — оглянувшись, побачила двох українців, одного босого.

— Що з вами? Що ви хочете?

Виявилося, що обоє були виключені з ДП, викинуті з табору і поїхали до Франкфурту правди шукати, а як почували в бункер-готелі, то в одного украли черевки. Один з них був неписьменний і не знав навіть, за що саме його виключено з ДП.

— Ой, ті бідні люди, якби їх усі розуміли. — І на випадку двох українців, з яких один ставить замість підпису хрестик панна Ганна дала зрозуміти кільком офіцерам, як часом викидають з ДП.

Іншого разу панна Ганна з захопленням розповідала про балетну школу В. Переяславець.

— У таборових умовах і така вистава! Які гарні діти, малі, а який вишкіл! Мене найбільше вражає у людей тут воля до життя і бажання творити. Люди стомлені і мучені, а які прекрасні церкви побудовані, школи, музеї...

Панна Ганна приглядалася до нас і знайомилася з нами. Її, людину англійського виховання, цікавили українські вчені, письменники, громадські діячі, що недавно покинули Рідну Землю, про яку канадійка чула тільки з оповідань.

А ми приглядалися до панни Ганни, як до дочки української нації, родженої і вихованої у вільній демократичній країні, як до представниці тих українців, що кілька поколінь тому покинули свою землю та досі зв'язані з нею духом і настроєм. І ми побачили, як у панни Ганни вже поєдналася українська вдача з американською діловитістю, і як під одностроєм Канадійської Армії виглядає українська жінка.

— Шкода, що я недобре по-нашому говорю, але я вчилася по-українськи тільки у вечірній школі дитиною.

Панна Ганна розповідала нам про українських канадійців, про українські села, про поля пшениці, про церкви, прикрашені вишивками і килимами, що їх привезли ще діди з дому.

І в нашій уяві повставала батьківщина панни Ганни. — широка заліснена Канада з суворими зимами, гарячим літом, з пшеницею і яблуками, з обов'язковою англійською школою, куди щодня бігала мала Ганна кілька кілометрів через степ від своєї ферми, і з українською школою, куди вона ходила увечері... повставали в уяві скромні українські домівки і клуби, створювані на добровільній основі українськими фермерами й робітниками.

Ми запитали її, чи сильно вже молоде покоління відійшло від українства, а панна Ганна засміялась і сказала:

— Якби зовсім відійшло, то я не була б серед вас.

Так, панна Ганна була серед нас. І ми засипали її роботою, яку вона виконувала з щирим українським серцем і американською діловитістю.

Її засипали люди листами, і вона жадного не лишила без відповіді. Вона намагалась допомогти кожному, полагати кожну справу. Вона стукала на машинці ділові листи (в Америці пише на машинці кожний), бігала по установах, їздила по таборах і часто, як канадійська громадянка була посередньою ланкою між урядовими чиновниками і емігрантами. Як українка, вона душею розуміла потреби і болі наших людей, а як американка знаходила потрібний діловий підхід в американських установах.

З теплим гумором ставилася панна Ганна до звички наших українців довго говорити на зборах. — В Америці вони одучаться від того, не буде часу, — говорила вона, а сама виступала на зборах по-американському, по-діловому.

Також безконечно довгі писані заяви, звіти, пояснення панна Ганна відносила за рахунок нашого „не американізму“ і сміючися казала, що американці ніколи не читають довгих паперів, а самі говорять і пишуть коротко.

Ми вдячні панні Ганні за її допомогу і ми раді знайомству з молодістю українкою з далекої Канади, що прийшла до нас наче символ життєвості українства на всіх землях і в усіх умовах.

Л. СЛОБОЖАНКА

УСПІШНИЙ ЗДВИГ УКР. МОЛОДІ В НЬЮ ЙОРКУ

У днях 31 травня й 1 червня відбувся в Нью Йорку зїзд української молоді мітropolитальної округи, як частини Ліги Української Молоді Північної Америки, яка матиме в осені конвенцію у Філадельфії.

В нарадах першого дня взяли участь 300 представників, не лише нью-йоркської округи, але й дальших стейтів а також з Канади. Було 5 інтересних рефератів на теми: Сучасність в очах ветеранів (Данило Слободян); „Наша роль в мирових змаганнях Америки“ (Степан Шумейко); „Наша участь в установленні українських американських організацій“ (Осип Лисогір); „Чому жінки є активніші від чоловіків в кругах молоді“ (Олена Купчинська); „Третій розділ“ (Софія Демидчук).

Капітан Данило Слободян зясував погляди українських ветеранів недавньої війни на теперішній стан організованого життя американських українців.

Редактор Степан Шумейко, бувший голова Ліги У.М.П.А., тепер голова Українського Конгресового Комітету Америки, говорив про працю американських українців для визвольних змагань України, що причиниться до світового миру, чого бажає американська нація.

Капітан Осип Лисогір казав, що українська молодь повинна брати більшу й живішу участь у житті нашого громадянства.

Панна Олена Купчинська представляла, як далеко більшу участь у громадському житті беруть жінки й дівчата від чоловіків. Як приклад, казала, може послужити цей зїзд, на якому була значна більшість дівчат.

Панна Софія Демидчук говорила про третю верству українсько-американської молоді й закликала до активнішої участі в громадському житті. Усі ці реферати були по англійськи. Панна Галина Зейкан, нова молода українська імігрантка з Карпатської України, у своєму привіті сказала, що нові імігранти більш як коли почувуються частиною українського громадянства в Америці, отже й тутешньої української молоді.

Після обіду була дискусія над рефератами й винесено ряд постанов, які будуть базою дальших нарад на конвенції Ліги в осені у Філадельфії, Па. Народами проводила панна Генофефа Зепко, голова молодечого відділу Союзу Українок в Акрон, Огайо, секретарювали панна Анна Дудяк і пан Іван Прилуцький.

Того самого дня ввечері відбулась в готелі Нью Йорку спільна вечеря при участі понад 400 гостей, а потім бал. Підчас вечері промовляли: пані Іванна Бенцаль, голова Жіночої секції ЗУАДК в Нью Йорку, п. Дмитро Галачин, секр. УНС, д-р Лука Мишуга, редактор „Свободи“, п. Степан Шумейко, голова УКАА і д-р Луцки, представник українських канадійських ветеранів останньої війни. Вечерю закінчено роздачею спортових нагород, здобутих у змаганнях попереднього дня.

Завершенням зїзду був музичний фестиваль 1 червня, у великій шкільній салі.

На програму склалися три точки: Інспевізація історичної картини Іллі Репина „Запорожці відписують султанові“, оперета Ніжинського „Вечорниці“, концерт Українського Молодечого Хору під проводом проф. Степана Марусевича й виступ солістів:

скрипачки-віртуозки Донни Гресько й співачки Марії Поліняк-Лисогір.

Вся програма пройшла з найкращим успіхом. „Живий образ“ заporожців Репина, що відписують листа султанові, була новістю, і всі із зацікавленням дожидали, як цей „живий образ“ вийде. На загальне задоволення інсценізація, виконана членами хору Юрія Кириченка, вийшла надсподівано гарно. Сценарій написала Меланія Милинович, редакторка англійської часті „Нашого Життя“, а інсценізацію підготував п. Михайло Скороборач.

У „Вечорниціх“ взяли участь коло пів сотки хлопців і дівчат в прегарних українських строях. Сольові партії співали: Люба Ковальська, Ольга Задорецька, Марія Боднар, Ольга Онишук та Євген Крук. Танцювали: група танцюристів Івана Фліса, групи дівчат, та Оксана Авраменко з Володимиром Бакадом. Режисер Вечорниць був теж Михайло Скороборач, грала оркестра Йосифа Снігура, диригував Степан Марусевич. Оплескам захопленої публіки не було кінця.

У третій точці Український Молодечий Хор під проводом проф. С. Марусевича відспівав М. Гайворонського „Думу“ і „Ой загуду, загуду“ із сопрановим сольом Марії Поліняк-Лисогір, та Козицького „Зелені Килими“. В сольових виступах Марія Поліняк-Лисогір відспівала: М. Гайворонського „Молитву“, Едлічки „Хустину“ та арію з опери Паятчі.

Донна Гресько, скрипачка-віртуозка, грала Чайковського „Сентиментальний вальс“, Саразатті „Цігайнервайзен“ і кілька надатків на домагання одушевленої публіки. Солістам акомпанювала відома талановита п'яністка Оля Дмитрів, яка була теж ініціаторкою й душею фестивалю та головою фестивального комітету.

Цілий зїзд, а в тому й концертна програма Ліги Української Молоді Північної Америки, мали дуже серйозний характер і були солідно переведені.

Це був дійсно успішний зблиз, який виказав що серед нашої молоді є велике заінтересування українською культурою й громадським життям.
(з „НАШОГО ЖИТТЯ“)

Недоцінена сила

Колективи, ансамблі, студії їздять і метушаться по просторіях Баварії, вносячи в життя нашої еміграції багато нового, а часом відновлюючи більш-менш вдало старе. Газети заняті ними, тим більш, що при цій нагоді можна сказати кілька уїдлих слів на адресу свого справжнього чи уявлюваного противника.

В тій метушні затінилася велика постать нашої славної акторки — п. Наталі Дорошенко, чье життя і біографія так тісно зв'язані з найкращими сторінками і моментами в житті українського театру.

Вперше я, молодою ще дівчиною, побачила її в ролі Мавки в „Лісовій пісні“ Л. Українки. Ставив ту п'єсу „Український Державний Театр“ під керівництвом Загарова в дні розцвіту нашої Держави. Я була в театрі з моїм нареченим і все це — молодість моя, молодість мого кохання і молодість моєї держави — сплелося в незабутній вінок піднесення і чистих переживань. І цим переживанням відповідала на сцені Мавка — невеличка постать оплетена зеленим газом, що грудним чистим голосом так наївно і так безпосередньо висловлювала віру в кохання.

Потім перелетіло багато років і на чужині я часто чула про виступи і все успішні п. Наталі Дорошенко, про які чомусь мало писалося в газетах.

На повторній еміграції мені довелося ближче зутрінутися з п. Наталею, особливо при праці в ОУЖ. почесною членкою якого її одноголосно визнав перший жіночий зїзд. Не було заклику про допомогу і участь в якомусь жіночому святі, який відхилила б ця вироблена громадянка, коли тільки сили і здоров'я дозволяли їй. Траунштайн, Мюнхен, Аугсбург, Регенсбург — всі табори бачили її і мали змогу насолодитися високим мистецтвом рецитатції, що своєю силою і патосом зворушило не одне зачерствіле серце і запалило в ньому вогник патріотизму.

Її репертуар — наші клясики. Франко, Шевченко, Старичка-Черняхівська — її улюблені автори, задум і думки яких вона вільно переливає чарами свого таланту в душі слухачів. Героїка, порив і патос — це її стиль і сфера, на яку вона найчастіше відгукується.

Але часом прокидається в ній і колишня артистка українського класичного театру, що прекрасно виконувала ролі гетьманьши Дорошенко чи Марусі. Так, вона одна читала в Аугсбурзі побутову п'єсу Л. Коваленко „Домаха“, де, сидячи на стільці, при звичайному століку, протягом двох дій втілювала характери всіх дійових осіб п'єси. Втілювала так майстерно, що поважні чоловіки, селяни, що соромляться показувати свої почуття, плакали, як малі діти. То було поєднання акторської гри із рецитатцією, і в ньому наша артистка виказалась дуже сильною. Було б бажано для всієї еміграції, коли б такі вечори читання цілих невеличких прозових творів артисткою улаштувалися частіше, бо це значно б надолужило той брак книжки і знайомства з нашою клясикою, який так відчувається тепер, особливо серед нашої молоді. Васильченко, Стефанік, Коцюбинський, Косинка і ін. дали б для того вдячний матеріал.

Можна бути абсолютно певним, що найменші відтинки думки письменника, його стилю, його ментальності знайдуть своє точне відображення у виконанні п. Нат. Дорошенко. Бо її виконання є водночас і наскрізь шире, перейняте ідеєю твору і в той же час глибоко продумане, випрацьоване, культурно відповідне до того матеріалу, який вона передає.

п. Наталя Дорошенко

Знаємо, що у п. Н. Дорошенко були один час свої учні, але не знаємо, де вони тепер. А то дуже шкода. Хто був у Галичині підчас советів той знає, яку величезну пропаганду російської літератури робили т. зв. художні читання їх творів. Там виробився спеціальний тип робітників мистецтва — люди, що напам'ять художньо і виразно читають твори поетичні і прозові і там розкривають їх суть перед публікою, якій, може, важко було б прочитати ті твори самій так, щоб не пропустити в них тонких відтінків і описів. Було б великим щастям для нашої еміграції, коли б п. Дорошенко взялась за працю і передала б, звичайно, не свій талант, бо він є тільки даром Бога, але своє уміння і високу культуру в розумінні твору і підходу до нього.

Л. ОЗІВСЬКА

ГАННА ЧЕРІНЬ

ЛЮБОВ І ЗРАДА

Твоя любов до мене виросла із зради
Стрункій чорнявій дівчині з очима, як дві ночі.
І через те кохання я не рада.
І через те тебе покинуть хочу.

Бо кожного разу, як ти мене пригорнеш,
Цілунок твій мені важкий, як камінь:
Так само ти дививсь в ті очі чорні
І може і слова казав ті самі . . .

Від тебе я ховатиме не буду правди —
Ніколи в інших щастя я не краду.
Бо те, що народилося із зради,
З часом, напевно, перейде у зраду.

ADAGIO

Н. ГІРНА

Оксана вибігла з консерваторії, неначе окрилена. Обіймала б увесь світ, так радісно було на душі. Заметушилися думки, одна одну перескакували. Поїде в світ!.. Це сказав їй сьогодні професор Грала в присутності ректора та диригента симфонічної оркестри. Сама відчувала, що грає добре. Але коли закінчила, ніхто з них не похвалив її. Мовчки відійшли. Стривожилася. Невже не подобається? Але за хвилину професор вернувся усміхнений. Стиснув руку і сказав: „Ваша гра зробила велике враження. Коли і на абсолювентському концерті докажете свою небуденну музикальність та добру техніку, то консерваторія дасть вам стипендію на дальші студії за границею“.

Оксана гордо ступала. Весняне сонце обливало її струнку, елегантну постать та заграю іскрами в темнохвилястому волоссі. Глибоко вдихнула п'янке повітря, піднявши вгору злегка кирпатий носик з рухливими ніздрями. Її смаглявому обличчю та темному волоссю дуже відповідав яскравий чоловічий капелюх та англійський костюм тієї ж барви. Оксана і при своїх скромних матеріальних засобах вміла гарно вдягнутися. Мала добрий смак. Не було в неї багато одєжі, але про необхідне завжди вчас подбала.

Ішла приспішеним кроком. Внутрішнє хвилювання неначе несло її вулицями міста. Не могла ще ніяк зжитися з тим, що сказав сьогодні професор.

Ах, як давно вже тягне її мандрівка в світ! Найбільше вабило море. Вже бачить, як б'є хвилями об берег, відчуває на шкіт та обличчі його теплий, ніжний легіт, рухливими ніздрями ловить солонкуватий запах. Здавалось їй, що море своїм бурхливим плесом та безмежною глибиною натхне її до чогось дуже великого. Вона і гратиме краще, коли побачить море.

Захоплена мрійними образами і не спостерегла, що перейшла вже декілька вулиць та опинилася у середмісті.

На вулицях поплудневий рух. Тепла весняна днина вигнала з хат юрбу народу. Проходжувалися по головних вулицях без усякої мети, перешкоджаючи тим, що спішилися із закупками чи з іншими справами. Оксана навіть почула заввагу збоку, що не вміє ходити вулицями. Але сьогодні її це не вражало. Сьогодні, мабуть, і найгіршому ворогові простила б — така була щаслива.

Але куди це вона поспішає? Чи має якісь справи в середмісті? Ні! І сама не знає, як аж сюди забігла.

Раптом спинилася очі на великій афіші. „Вистава скульпторки Н. Ліщинської“. Зраділа. Любила все, що гарне. Розуміла та глибоко відчувала кожне мистецтво. Згадала, що змалечку вистала в мистецькому середовищі. Батько, добрий майстер та здібний музикант, що сам вивчився грати майже на всіх інструментах, дбав про те, щоб і в дітях розвинути любов до мистецтва. О, щасливе дитинство! Скільки своєрідного чару залишило воно в душі!..

Враз здригнулася. Хтось заговорив до неї.

— Ви про що так задумалися, панно Оксано?

Говорив до неї редактор Степан Микитенко, поправляючи за звичкою, червону краватку.

— Я вже довгий час дивлюся у ваші замріяні очі та не наслідовався заговорити, хоч, правду кажучи, дуже поспішаю. Ви певне хочете піти на виставу Н. Ліщинської? Я радо пішов би з вами та, на жаль, маю декілька важних побачень у каварні „Парламент“. Але вас запрошую піти разом ще у цьому тижні до театру на „Мадам Батерфляй“. Ви любите цю оперу, правда? Ви й самі, панно Оксано, трохи до японки схожі.

Погладив очима її гарне личко, високо на кінчиках підняті брови і спинився на подовгастих очах. Але не помітив у них виразу суми і невдоволення. Занадто був зайнятий своїми словами, бо завжди слідував за гарним стилем своєї мови.

— Отже я куплю білети й зайду по вас. Підемо разом. Признаюся, що радо ходжу з вами до театру чи на концерти, і то не тільки тому, що ви розумієте музику, але... ще й тому, що ви, панно Оксано, взагалі дуже цікава жінка.

Сказав і засміявся, показуючи свої гарні зуби, що були єдиною окрасою його широкого обличчя.

— Бувайте здорові! — і міцно стиснувши їй руку, зник серед натовпу.

Оксана хотіла щось відповісти, але не встигла, так і залишившись з відчиненими вустами. Хотіла відмовитися іти з ним, до театру, бо вражав її його запевнений тон. Навіть не запитав про її згоду. Мусить провчити цього підстаркуватого панка, приборкати його зарозумілість і самовпевненість!

Але, правду кажучи, товариство редактора цікавило її. Цікаво було подискутувати з ним про якісь питання, хоч часто доходило майже до сварки. Правда, вікні завжди розходилися добрими приятелями.

Оксана пригадала, що збиралася на виставу, і за кілька хвилин була вже в досить просторій, ясній залі. Перше, що кинулося у вічі — це кам'яна статуя мужчини природної величини із сильно розвиненою мускулатурою. На обличчі у стиглих бровах — завзяття та порив. Рух руки, витягненої вперед, і вся постава тіла, що подалася в цьому ж напрямку, неначе виявляли бажання зірватися з цього кам'яного п'єдесталу і бігти вперед із гаслом: „Душу й тіло ми положим за нашу свободу!“

Могутні враження! Мороз перебіг по тілі. З боєм зітхнула. Як довго вже лунають ці слова! Скільки жертв упало, скільки героїв полягло за цю велику ідею! Рік за роком проходить на чужині. Все нові й нові виростають могили. Родяться нові покоління, яке ніколи не бачило батьківщини. Чи збереже воно в своїх серцях любов та завзяття своїх батьків і дідів, чи може розпливється в чужому морі?

Гордо випиралася, затиснула маленькі кулачки і рвучко подалася до дальших експонатів. Уважно оглядала працю за прапєю. Глибоко обдумана кожна композиція зраджувала високу інтелігентність та тонке чуття різьбярки. Скільки драматизму ось хоч би й у цьому акті, що покаже голод в Україні! Висохлий труп чоловіка, а біля нього, напівлежачи, догорає жінка, безвладно схиливши йому голову на груди.

Оксана з притаєним віддыхом неначе прислухувалася, чи жінка ще дихає.

— Який жах! — вирвалося з грудей.

А що означає цей бронзовий барельєф?

На чотирикутній, у формі ромбоїда, дошці довгий ряд жінок, що нагадують старовинних похоронних плакальниць. Передні стоять із високопіднятими головами, з простягненими до неба руками. За ними другі, з безвладно повислими, схилими головами в тяжкій задумі. Треті, внавши на коліна, торкаються головами землі, немов погружені в глибоку молитву.

Оксана хотіла глянути в каталог, бо цікаво було, що хотіла дати скульпторка в цій композиції.

— Це трагедія України, — поспішив пояснити якийсь молодий брунет, що вже довгий час досвідченим оком Дон Жуана оглядав від стіп до голови гарну Оксанину постать.

— Дякую вам, — відповіла холодно і відійшла до іншої скульптури.

Брунет не відважився більше заговорити. Відчув, що це не є жінка, з якою можна денебудь нав'язати знайомість. Ще якийсь час ішов за нею, але, коли побачив, що даремні були б його залицяння, зник.

Тимчасом Оксана перейшла до другого відділу вистави. Тут інші теми композицій. Не страшна дійсність, а славне наше минуле.

Ось легендарний Кожум'яка б'ється з дютим змієм; там гордий лицар Святослав з мечем у руці, готовий до бою з половецями; а онде широкоплечий козак на спіненому коні рветься кудись уперед із розвіяним від вітру чубом та полами широкого жупана.

Третій відділ помітно відрізнявся від попередніх. Якийсь спокоєм повіяло. Ось легкий танок русалки, ще маленькими ніжками ледве торкається підстави. Он чарівна постать усміхненої молодої дівчини з розплетеними косами, що легкими хвилями збігали по плечах. Ще декілька погрудь, в яких Оксана пізнала відомих громадських діячів, поетів та музик, і враз її увагу привувала струнка жіноча постать, витесана з білого мармуру. Схилена вниз голова, тужливо задумане обличчя. З-під довгої легенької туніки, що гармонійними фалдами спливала додолу, ледве зарисовувалося молоде, гарне тіло. З голови, неначе у Мадонни, легкими хвилями спадав довгий серпанок, зібраний лівою рукою в м'якій зортки. У безвладному положенні правої руки та в усій постаті меланхолійний спокій та глибока туга. На постументі вирізьблено: „Adagio“. Чимось близьким, рідним повіяло! Скільки думок збудив цей високо — мистецький твір!

Оксана миттю кинулась шукати розпорядчика. Вона повинна цю річ купити! Вже уявляє собі, як прикрасить нею свою скромну кімнату. Ціна висока, але саме вчора дістала від своїх учнів місячний заробіток. Помешкання вже заплачено, а харчуватися буде скромніше.

ЛЕМКИНЯ
(Стрій з Команча)

Її інтерпретація глибоко обдумана, має в собі особливий чар, який часто зворушує до сліз, але школу за школою треба переходити точно й терпляче, вистукуючи кожен тон, бо кожна школа є написана для того чи іншого технічного вдосконалення. Без таких вправ ні одна славна піаністка не обійшлася.

Оксані не раз неприємно було слухати дорікань професора, тим більше, що вона й сама признавала, що вправи мусить грати, хоч як це їй не подобалось. А сьогодні на концерті цієї видатної піаністки постановила послухати всіх порад професора, бо й вона хоче бути доброю піаністкою.

— Чому ви так посумніли, панно Оксано? — спитав Богдан.

— Посумніла? Ні! Я дещо передумала і зробила постанову.

— Можна знати, яку?

— Скажу вам аж тоді, коли вдасться мені виконати її — відповіла Оксана.

— Ви для мене завжди неначе загадка. Я часто не розумію вас, панно Оксано.

— Може колись зрозумієте, — сказала, всміхнувшись. Не мала бажання говорити про себе. Вона також не завжди розуміла його. Деколи був ніжний, уважний, а інколи холодний, чужий, заглиблений у своїх думках. В такі хвилини Оксана зле чулася, неначе втратила ґрунт під ногами. Тоді думала: я для нього чужа людина, коли не ділиться зі мною своїм переживанням.

Коли вийшли на вулицю, Богдан узяв її під руку. Відчувала, що він тремтить. Легенько стиснув її руку. Приємний ток перебіг по тілі. Вперше відчула, що ця людина найближча їй з усіх.

Ішли мовчки. Не треба було слів, коли двоє сердець билися однаковим ритмом.

Вулиці, висаджені акаціями, одурманювали п'яним запахом.

На прощання поцілував руку і промовив:

— Дякую вам за чарівний вечір!

Відходила впоєна щастям.

Після цього вечора вже більше не бачилися. Ніколи не могла зрозуміти, чому не прийшов більше. Сама не шукала його, дівоча гордість не дозволяла. Тяжко було переживати розлуку після того, як відчула, що збудив у ній почуття, якого ще ніколи в житті не зазнала. Думала, що та сама струна і в його серці забрехала. Але мабуть ні, коли не шукає зустрічі з нею. Правда, бувало ще до того, що вони бачилися зрідка і випадково, але їх зустрічі були завжди дуже цікаві. Про що тільки не говорили! Біжучі події, література, мистецтво, музика — все те цікавило їх, а час летів, неначе стріла. Кожна зустріч залишала помітний слід у їхніх серцях, хоч може й не усвідомлювали собі цього.

Оксана ще більше замкнулася в собі. Знала, що тільки праця врятує її від роздумувань над зраненим серцем. Студії в університеті та в консерваторії забирали багато часу. Декілька годин у тиші присвячувала своїм учням, які давали їй можливість жити дещо краще, ніж дозволяла маленька стипендія. Мало часу залишалося на читання, але без того Оксана не могла жити. Читала часописи і вже в ліжку хоч декілька сторінок якогось цікавого твору.

Час від часу ходила ввечері на концерти чи до театру зі знайомими. Були між ними і такі, що залипалися до неї, закохувалися, признавалися навіть у коханні. Оксана зручно відхиляла їх, але не рвала добрих відносин. Вона любила товариство, любила бути об'єктом уваги, любила навіть слухати завжди про її красу, розум, елегантність. Їй подобався легкий флірт, хоч у душі було вирите тільки одне ім'я.

Випадково довідалася Оксана, де подівся Богдан. Виїхав до Італії. Він завжди мріяв побувати у світі. Потребував пових вражень для своїх романів. Це роз'ятрило присохлу Оксанину рану. Але ні, не піддасться! Богдан не заслуговував на її глибоке почуття, коли не дає про себе вістки. Не хоче вже про це й думати. Музика, тільки музика дасть їй заспокоєння!

На абсолютвентському концерті Оксана хоче грати „Місячну сонату“ Бетовена. Ще тоді, після концерту віденської піаністки, докладно простудіювала цю композицію, постановивши наслідувати славному віртуозу. Але сьогодні не хоче ніякого наслідування. Вона дасть свою власну інтерпретацію. Так, як підкаже їй серце та розум. Ще майже місяць має до виступу, ще буде доволі часу опрацювати твір.

І почалася невпинна, довга, тяжка праця, Оксана зачинилася у хаті, сама нікуди не ходила й у себе не приймала гостей. Всю свою істоту віддала „Місячній сонаті“, цій пісні кохання, присвяченій талановитій учениці Бетовена графині Giulietta Guicciardi, до якої загорівся палким коханням.

І ось дорогоцінний скарб уже в її руках. Несе обережно, неначе це не мармур, а кришталі.

Трамвай завіз її майже під будинок, де жила. Вивіркою вибігла по сходах на третій поверх і нервово відчинила двері своєї кімнатки. Куди поставити? Шукала очима догідного місця. Ага! Ось тут, біля фортепіану, на цьому високому столику замість старого годинника. І так давно вже не ходить. Білий мармур та чорний фортепіан будуть гарно контрастувати.

Неначе ясніше стало в хаті.

Аж тепер відчула втому в усьому тілі. Сіла в глибоке, м'яке крісло напроти статуї і не могла ні як налюбуватися.

— „Adagio“. Мабуть скульпторка і музику добре розуміє, коли так влучно зображує музичні твори? Але чому саме „Adagio"? Невже і в скульпторки якісь переживання, зв'язані з музикою?

Нитка споминів снується, як павутиння, картина за картиною пересувається перед очима.

— Чому вони так давно розійшлися? Ні не розійшлися, а просто більше ніколи не бачилися після того пам'ятного концерту. Минає вже п'ять років від того часу, як сиділи поруч на концерті славної піаністки з Відня.

Тоді Оксана, захоплена грою, спочатку й не помічала присутності Богдана. Піаністка грала її улюблену композицію „Місячну сонату“ Бетовена. Оксана нічого не бачила, тільки маленькі ручки піаністки, які майстерно бігали по клявішах. Особливе враження зробила перша частина цього твору — „Adagio“ яке так гармоніювало із вдачею Оксани.

— Ви тремтите, Оксано! — сказав Богдан теплим голосом, взявши її за руку.

Не боронилася, а тільки здивовано глянула йому ввічі.

— Вона чудово грає. У мене неначе крила виростають, щось несе мене високо, аж по-над хмари, — прошепотіла Оксана.

В цій хвилині була дуже гарна. Очі горіли вогнем, зарум'янені щокі, неначе зрілі броскві, вкрашали обличчя, а легко відчинені уста пахли схильованістю. Не міг відірвати очей від неї. Такою не бачив ще ніколи.

Коли піаністка скінчила грати, посипались бурхливі оплески. Оксана схилила голову й задумалася. Чи буде й вона колись так грати? Правда, професор каже, що вона талановита, тільки занадто індивідуальна. Нелегко піддається його школі. Він признає, що для її легких пальчиків нема тяжких пасажів, що

Хто до музики підходить із серцем, напевно відчує, що в цьому творі Бетовен зматовав своє кохання та зв'язані з ним муки. Перша частина названа „Adagio“, повна глибокої, меланхолійної гуги. Друга — це скарга на долю, що не побажала йому зазнати щастя з коханою. Третя — це бурливий біль мистця, якому не раз здавалося, що щастя вже близько, а воно, обманливе, неначе з високої гори скотилося у безвість.

Оксана найбільше переживала „Adagio“. Воно так гармоніювало із станом її душі, з її переживаннями.

Час минав. Залишилося тільки декілька днів до концерту. Оксана тривожилась.

Прийшов день концерту. Оксана встала раніш, як звичайно. Не могла лежати, коли ждало її стільки переживань!

Перед полуднем ще декілька разів повторила свій репертуар. По обіді лягла відпочити, але настирлива думка про концерт не давала спокою. То з жахом уявляла собі, як почмилатиметься у грі і тоді тремтіла вся від хвилювання, то бачила в уяві бурхливе захоплення публіки її виконанням: тоді радість розпирала груди. Яка шкода, думала, що Богдан так далеко! Ах! Вона б показала йому, чого досягнула впертою працею!

Вечері вдягнула довгу білу шовкову сукню, що рясними фалдами спадала до землі. З приємністю побачила в дзеркалі, як надзвичайно гарно контрастувала біла сукня з її темним волоссям, що кучериками розсипалося по шії.

Тимчасом зала заповнювалася гістьми.

Коли Оксана прийшла на сцену, застала вже всіх учасників концерту, які з тремтінням очікували свого виступу. Тут проявлявся індивідуальний характер кожного з них. Скрипак нервово витирав хустинкою руки і вже влєсєте перевіряв, чи скрипка добре настроєна. Гарненька у блакитній суконці неспокійно проходила в залі, і тільки час від часу поправляла в дзеркалі довгі золотисті локони.

Оксана, здавалось, була спокійна. Тільки легке тремтіння рук зраджувало, що нерви не зовсім у порядку. Але Оксана вміла панувати над собою, не хотіла, щоб знали, що діється в її душі. — Ах! Як я боюся! — застогнала співачка, — Хоч би вже позбутися цього виступу! Яка я буду щаслива! Підемо з Ігорем після концерту до каварні.

— Чого ж тобі боятися? — спитала Оксана. — Голос маєш гарний. Твоя кольоратура арія з „Севільського Цирюлика“ напевно викличе бурю оплесків, запевняю тебе!

— Яка ти спокійна, Оксано! Візьми мене за руку, може передаєш мені хоч трохи своєї рівноваги духа.

Оксана всміхнулася і тепло обійняла співачку. Рада була б, якби вдалося їй хоч трохи заспокоїти товаришку.

Тимчасом концерт уже почався. Нервовий скрипак майстерно виконав концерт Бруха. Не було помітно тремі. Мабуть заспокоївся, коли з перших тонів відчув, що добре грає.

Ще декілька тактів останньої частини і скрипак кланяється. Щасливий що все пішло добре.

— Панно Гайківська, на сцену! — гукнув розпорядчик.

Співачка вивалася із обіймів Оксани, ще раз глянула в дзеркало і вийшла на сцену.

Перші нотки зраджували легке хвилювання, але дедалі, все було краще та краще, аж врешті розспівалася соловейком. Молоденький, свіжий голосочок перлами сипав стаката, майстерно виводив кучеряві тріолі та легко котився найрізноманітнішими пассажами вгору та вниз. А коли трапився по дорозі трель, то співачка, немов смакуючи його, затримувалася і кокетувала голосом.

Арія зближалася до кінця. Високе „д“ неначе завершувало всю красу арії безсмертного Россіні.

Оплескам не було кінця. Співачка декілька разів верталася поклонитися публіці, щаслива успіхом та великою китяцею білого бузку, яку з любов'ю притискала до грудей.

Зближався виступ Оксани. Це була остання точка, бо опілена була за найліпшу в програмі.

Перед виступом підійшов до неї професор і взяв тепло за руку.

— Ви тремтите, панно Підгірська? Будьте спокійні, я певний, що ваш виступ буде блискучий. Знаю добре своїх учнів, а тому за вас я зовсім спокійний.

— Дякую, пане професоре, за ласкаве слово. Ви мене підбадьорили. Ах, як я хотіла б виправдати ваші сподівання!

Граціозно вийшла на сцену, поважно вклонилася публіці, вигідно сіла на кріслі й, вдихнувши глибоко повітря, поклала руки на клавішах.

— Спокій, спокій передусім! — вмовляла в себе.

Особливо тепер потребувала спокою для „Місячної сонати“, цієї чудової музичної перлини.

І враз повнеслось по залі „Adagio“, рівномірно промережене тріолями, що нагадують легкі хвилі на озері, скучерявлені піжним леготом вітру та проткані тремтливим сріблом місячного сяйва.

Всю свою душу вкладала Оксана в цю частину, маюючи звуками так близькі їй переживання Бетовена. Забула, де вона і хто слухає її гру. Неначе в екстазі співала пісню про кохання, про меланхолійну тугу, співала легко, ніжно, чарівно.

Друга частина, хоч і в темпі „Allegretto“, але також повна трагічних тонів. Це скарга Бетовена на долю, яка розлучила його з коханою.

Неначе по золотому містку пробігла Оксана зливними пальчиками до третьої частини — Presto agitato. І полилося ціле море дикого, бурливого страждання. Гнані бурею хвилі швидко накопичувались і з ревом вдарили об беріг. Неспокійно, без відпочинку переслідували одна одну і, подалу втіхомирившись, перейшли в тужливий, тихий спів. Але це ще не був кінець страждань. Ще вернувся спомин. По кількох тактах хвилі знову швидко зібралися і в найвищому напруженні та поспіху гналися в диких акордах вперед, аж поки не досягнули вершка, звідки голосно скотилися неначе у безвість. Ще раз, немов далекий відгомін, з'являються дики хвилі у ріпю, подалу переходять у forte, вертаючись до головного мотиву, і врешті, зневірені, навіки котяться в безодню.

Неначе все замгло з останнім тактом. Ще хвилинка глибокої тиші і зірвалася буря оплесків.

До краю вичерпана, але щаслива бігла Оксана до вдягальні. За нею несли квіти.

— Звідки так багато квітів? — дивувалася.

— А ця велика в'язанка з темночервоних ром! Цікаво, хто не післав?

На прив'язаному листочку прочитала: Богдан Гординський.

— Що? Він тут і був на концерті?

Раптом почула стукіт у двері. Не встигла прийти до себе, як рвучко відчинилися двері і в них з'явився Богдан.

Швидко забилося серце в Оксани, але встигла опанувати себе. Підійшла декілька кроків і спокійно подала руку.

— Дозвольте привітати вас з блискучим успіхом! — сказав здавленим від зворушення голосом. — Я не сподівався, що ви так прекрасно граєте. Ви дозріла артистка!

Оксана вміє простити йому те, що так довго не давав про себе звістки. Простила. бо відчула, що кохає його. Дивилася ніжно в його великі блакитні очі, в яких було сьогодні стільки глибокого почуття до неї. Не питалася, чи залишиться з нею, чи знову відлетить, як неспокійний птах. Так добре було їй з ним у цю хвилину.

— Яка я рада, Богдане, що ви були на концерті, — старалася здавити внутрішнє хвилювання Оксана.

Але не про те хотілось їй тепер говорити. Богдан відчув це.

— Оксано! — сказав зворушено. — Оксано, чи ви знаєте, що ви є моїм єдиним коханням?

Ніжно пригорнув її до себе й обличчям притулювся до її гарячої щічки.

.....

Точно відтворений
лемківський
народний стрій
(Вечір народної ноти
в Байроїті)

Романтичні штани

Міс Корнвол, яка щодня викладала мені геометрію в другій класі вищої школи, була гарна, як зоря.

Я сидів на своїй парті, з ногами обкрученими одна навколо другої, безцільно встромляв перо в каламар і захоплено спостерігав, як вона писала на дошці.

Вона, мабуть, писала тільки про гіпотенузу, але для мене це було любовне послання.

Мені здавалося, що в цілому світі нема таких синіх очей, такого золотого волосся. Вона зближалася і віддалялася від таблиці, — думав я, — наче б танцювала на сцені в театрі. Коли вона говорила, — це звучала скрипка мого батька.

Гаразд, скільки мені було літ? Дванадцять, тринадцять, чотирнадцять? — Можливо, я не був найліпший на світі суддя.

Однаке, я знаю, що пахощі її парфумів, обрис її тіла, дзвіночки її сміху були в моїй голові, як пісня, що продовжується цілу ніч у сні.

Моє кохання до міс Корнвол було надзвичайно чисте, мабуть, головне тому, що я був не дуже винахідливий. Все, що я хотів, це бути там, де вона, слухати її, бачити її, чути її пахощі.

Я до туги прагнув оповісти їй про моє галантне кохання, запевнити її, що я скоро виросту і буду готовий до блискучого шлюбу. Їй треба було тільки трохи потерпіти. Факт, що міс Корнвол була на яких п'ятнадцять літ старша від мене, не приходив мені в голову. Чи не вчили мене деякі поети в першорядній англійській мові, що кохання не знає жадних бар'єрів?

Так, я бажав вилити своє кохання, наче б то була птиця, що б'ється об моє серце. Але порази, будучи коло неї, навіть подаючи їй губку до миття таблиці, я тремтів і червонів, як буряк. Мої коліна стукали у моїх спортових штанах, як стукала лінійка моєї коханої на дошці, а коли я говорив, голос мій скидався на крейду, коли та вищипує по дошці.

„Мужности!“, кликав я в душі. Як сказати їй, що я маю на серці? Який сенс лишати це в моїм серці так, щоб ніхто не знав?

Я набрався відваги й запитався в своїх дядьків. Це було марно. Вони не зрозуміли чистого білого полум'я мого кохання. Вони потрактували питання по-різному.

Люї сказав грубо: Любов це обман. Живи й умри парубком! научи своїх дітей того самого.

„Кохання“, сказав Десмонд, „подібне до вітряка: ніколи не знати вночі, що трапиться на другий день.“

Фелікс в свою чергу говорив, як науковець.

„Кохання“, казав Фелікс, „доводить суб'єктивність часу і простору. Можна вмістити вічність і безконечність в мале ліжко, в якому знаходяться двоє закоханих.“

Але тому, що моя ментальність була далека від ліжка, це теж було марно.

Отже, довгі дні я ховав своє кохання в поемах, напхриганих на клаптиках паперу. Закінчивши, я дер їх на шматки, і почував себе не краще.

Тоді настав світлий день, коли оголошено Баль Молодих. Ходили чулки, що міс Корнвол буде також на цьому елегантному прийнятті вищої школи.

Я, звичайно, здурів з надії. Танцювати з нею. Говорити з нею. Тримати її в своїх обіймах. Що з того, що вона була на кілька дюймів вища від мене? Я міг в танці високо піднести голову й випростати плечі. А коли б вона трохи нахилилась, ми були б рівні.

Вночі, в постелі, я укладав слова, якими промовлятиму до неї. Це мусіли бути великі, палаючі, співучі слова, такі щирі, любі й пристрасні, що вона мусіла б зімліти в моїх обіймах від сили мого обожнювання. Далі я не мав планів.

І от, вставши одного дня, я усвідомив собі, що я досі ношу короткі штани. В сп'янінні коханням я забув, як би глупо виглядав мій танок з найкращою в світі: вона в чорній коронковій вечірній сукні, а я — в коротких, сірих картатих штанах.

„Я дурний, як сова“, — подумав я. „Ясно, як Божий день, що це неможливо. Чи я маю сказати їй: Я обожнюю вас, моя кохана. З вашими фіялково-синіми очима ви прекрасні, як весняний присмерк. Будьте добрі, не помічайте моїх коротких штанів?“

В той же день я попросив маму купити мені новий одяг з довгими штанами.

„Навіщо?“, спитала вона.

„Навіщо! Але ж, мамо, я вже мужчина!“

„Ні, бібі, ти ще не мужчина. Ти ще замалий для довгих штанів.“ Я зітхнув і стратив апетити.

„Довгі штани“, зауважив тато, „добрі тоді, коли ти сам маєш вистачаючу довжину. Тай зрештою, яка різниця? Важно, який хлопець, а не штани.“

„Ні, важні штани“, пробурмотів я.

„В усякому разі, ти дістанеш нове убрання“, сказала мама. „Ти дійсно потребуєш його.“

„Довгі штани?“, запитав я швидко.

Мама дивилася на тата і вагалась.

„Побачимо“, сказала вона.

„Мені треба їх на балъ Вищої Школи. Не можна танцювати в коротких штанах.“

„Можна танцювати і в спідниці“, додав тато.

Я застогнав. В моїй уяві встав образ міс Корнвел. Я майже чув, як вона пирскає сміхом на мої штани.

Та на другий день мама підняла мої надії до неба.

„Добре“, сказала вона, „після школи підемо замовити тобі убрання.“

Моя мати досі сама шила мої убрання. Раз тепер ми йдемо кудись його замовляти, воно повинно бути з довгими штанами.

Цілий день я свистів, співав і підстрибував, стукаючи закаблукками. В школі я рішив задачу з геометрії, за що міс Корнвел вирізняла мена похвалою з своїх делікатних рожевих уст. Я був п'яний її словами, як дрізд виноградом підчас виноградних жнив.

„О, моя люба квітко“, думав я. „Чекай, чекай. Ти мене ще не знаєш. Ти бачиш тільки геометричну сторону, тільки гіпотенузу.“

Я сам засміявся з своєї дурості і пішов додому, весело співаючи:

Allons enfants de la patrie,
Le jour de gloire est arrivé.

Коли я прийшов додому, мама була вже готова до виходу, і ми йшли довго, довго, поки прийшли до ряду темних домів. Підчас дороги я й словом не обізвався про довгі штани. Я боявся розвіяти добрі чари. Ми подзвонили. Середніх літ сива жінка відчинила двері й повела нас до кімнати, темної, як монастир.

Я сидів неспокійно на незручному стільці. Розглядаючи по кімнаті, я побачив манекени, яких уживають для жіночого убрання.

„Мамо“, сказав я підозріло. „Куди це ми прийшли?“

„Побачиш“, відповіла вона урочисто.

Пані середніх літ з'явилася знову.

„Встаньте“, сказала вона.

„Я?“, спитав я засоромлено.

„Так.“

„Навіщо?“

„Навіщо? Але ж встаньте, малий хлопчику. Малий хлопчик жартує.“

„Я не жартую“, сказав я холодно. „І я не малий хлопчик. Я хожу до другої класи вищої школи.“

Але був заскочений і встав. Пані взяла сантиметр і поміряла мою талію.

„Лийшіть, пані“, скрикнув я.

„Чому?“

„Мамо“, вибухнув я. „Це кравчиня і вона має робити для мене убрання?“

„Так. Я замовляю тобі тут найкраще можливе убрання.“

„Але в жінки! Що подумають в школі? Що вони скажуть, як довідаються, що жінка робить мені убрання? Вони скажуть, що я — немовля. Тільки подумати, що буде, як це виявиться.“

„Ти хотів нове убрання“, сказала мама спокійно.

Хвилину я мовчав, в гарячці протесту.

„Чи штани будуть довгі?“, спитав я врешті похмуро.

„Ти замалий для довгих штанів“, сказала пані.

„Ходімо, мамо“, сказав я твердо. „Дякую. Не хочу нового убрання. Не хочу нічого.“

Мама стомлено знизала плечима й сказала:
„Вибачте. Ми прийдемо за кілька день. Він дуже первовий.
Він учиться за багато.“

„Певно, певно“, пробурмотіла пані, недовіжливо дивлячись
в мій бік.

Ми йшли додому мовчки, як двоє чужих, моя мама і я.

„Твій дядько Фелікс“, сказала мама задумливо, коли ми
прийшли додому, „не носив довгих штанів до дев'ятнадцяти літ.“

„Тому, мабуть, з ним не все гаразд“, відповів я злобно.

Я не згадував більше й словом про довгі штани. Я ходив
до школи і вертав додому, як людина, засуджена на смерть
і вже призвичаєна до тої думки.

Накінці тижня настав і вечір балу. Мама пішла до сусідки
тіткі Феліції поговорити про способи витягання фіранок. Тато
пішов до Шато грати під час обіду. Я був сам.

Я ходив по хаті з бажанням, щоб стіни завалились і роз-
душили мене, як це трапляється в кіні.

Я відчиняв і зачиняв двері, бурмочучи прокляття двома
мовами.

Випадково я відчинив двері гардероби батька й хотів уже
затріснути їх, коли побачив там гарний чорний одяг, який мій
батько одгав тільки на великі паради.

Я помацав міцну тверду матерію і живо пригадав собі, як
гарно виглядав батько в цьому убранні, коли диригував Малою
Симфонією. Це вбрання мало вже добрих 10 літ, але батько
завжди говорив про нього гордо, додаючи, що йому треба мати
таке гарне убрання на святочні випадки. Я гадаю, що після
мами й мене, він понад усе любив те убрання.

Я знав те все, але було пізно і я був злий з розпуки.
Отже, я скинув свої штани і натягнув тамті. Глянувши на
себе в зеркало, я побачив, що вже став вищий і був майже
добрим партнером для найкращої в світі жінки.

Я знайшов сорочку і одягнув її. Вона була завелика
і пожмакана. Але дарма. То була чоловіча сорочка, і це було
все, чого мені треба.

Зав'язати краватку забрало мені півгодини часу, і одна
половина метелика була ненормально більша за другу. Але і це
не турбувало мене.

Сурдут, звичайно, був завеликий, але я знайшов, що коли
вишпу груди і витягну руки, він буде майже добрий...

Ставши старшим, кожний з нас пам'ятає ту чи іншу ніч
з рожевого саду юності. Кожний пам'ятає всі деталі, як міг
пам'ятати всі пелюстки рожі. Такою була ніч, коли я танцював
на рожевих хмарах з міс Корнел в убранні мого батька.

Я говорив в її королівське вушко, що я кохаю її, і вона не
сміялася і не називала мене дурненьким хлопцем. Вона
поводилася зі мною, як з рівним.

Вона мило подякувала мені за пунш. Вона оповідала мені
про своє життя і сказала, що я дуже гарний у новому убранні
і що моя геометрія бездоганна. Вона була жінка і, я думаю,
знала, що діється у мене в душі. І не захотіла зробити те сірим
або болючим. Вона сприйняла все спокійно і дозволила мені
зберегти свою гідність.

Одне слово, один жест, що зробив би з мене дурненького
школяра, розбив би моє серце. Вона знала це, оте чудове
створіння в коронкових кутах, трикутниках і інших вигадках
уяви Евкліда. Вона знала це і не зробила ні жеста, ні слова.
Навіть коли я благав її, щоб дозволила мені відпровадити її
додому, вона сказала тільки, що дуже шкода, що вона має вже
інше запрошення. І це звучало щиро.

„То й добре. В усякому разі я візьму її додому в своєму
молотому дурненькому серці.“ Це я сказав їй, коли капеля грала.
„Дім, солодкий дім“, і вона злегка почервоніла, що привело
мене в захват.

Тільки після того, як я набрався відваги поцілувати її ручку
й сказати надобраніч, я пригадав, що тато скоро повернеться
додому і що мені треба спішно покласти на місце убрання.

„Власне, він може вже бути вдома“, думав я і молився,
щоб він, як часто бувало, затримався коло своїх гвінейських
курочок.

Запаморочений, щасливий, з головою понад зорями, я весело
підскакував через двір і леваду, а хвості мого сурдута розві-
валися за мною, як прапор.

Але цей прапор був піднятий передчасно, ці хвості роз-
вівалися загордо, а зорі не були так близько, як здавалося.

Я незручно скотився через дріт, що оточував леваду, і упав.
Падаючи, я побачив маленький напис: „Обережно“. Звичайно,
тепер було вже пізно. Мої руки й лице були порізані, а сорочка
вкрита болотом. Але порізи й болото, то ще не було найгірше.
Я почув, що ззаду піддуває мене холодний вітер, і коли
я з острахом сягнув заду штанів, я знайшов, що Бог, за кару
мені, вмістив там велику діру.

Я сів на стежці і був готовий заплакати. „Такий то світ“,
буркотів я. „В кожному яблуку хробак. Всюди турботи
і хробаки, і діри в батьківських штанах.“

Нарешті я встав і поволікся додому. Я не насмілювався
увійти. Я кружляв і кружляв довкола, сподіваючись, що якийсь
збунтований янгло зробить чудо і залатає моє сидіння. Але
чуда не було. Янгло не збиралося протирічити Богові.

Швидко я так втопився, що вже не міг більше ходити.
Я помалу ввійшов до хати і сунув голем, як сновида.

Мої батьки стояли в салоні і дивилися на мене.

„Дорогий Боже“, сказав я себе. „Що за багато — то за-
багато. Прощу тебе, зроби, щоб вони були не дуже ображені
і сердиті. Закоханий чоловік себелюб і не думає про інших.
Дякуючи Тобі, Господи, я знаю це тепер. Амінь.“

Я стояв перед ними мовчки, а вони мовчали також. Я знаю,
як я виглядав. Гарний чудовий одяг мого батька подертий, моє
лице вкрите болотом і подряпане, краватка поплямована травою.

На моє здивування тато злегка усміхнувся: „Ах, так! Танок
був замісний, еге?“

Я ледве вірив власним вухам.

„Як?“, перепитав я неймовірно.

„В мої часи“, продовжував тато з надто великою урочистістю,
„ми не дерли одягу в танці. Правда, що тоді танцювали ми
вальси, а це було значно легше.“

„Ходім“, сказала мама лагідно, „вмийся і переодягнися.
Потім вип'єш трохи кави з коньяком і канапкою. Напевно, ти
втопився.“

З любов'ю і здивуванням я дивився на них і мені здавалось
що серце вискочить з мене.

„Я дурень“, сказав я вголос. „Я школяр, якому нагло захо-
тілося стати чоловіком.“

„Ні“, сказала мама. „Це не так.“

„А ні“, згодився тато. „Ти став уже чоловіком, а ми,
в глибині наших сердець, не хотіли б цього. Ми так тебе
любимо, що навіть самі того не знаючи, все маємо тебе за
маленького хлопчика, розкуйовдженого і з обвислими панчозами.
Це ми дурні, а не ти.“

„Але, тату“, сказав я приголомшений, „я украв твоє най-
краще убрання і тільки з егоїзму. Даруйте мені!“

Мій батько обняв мене рукою за плечі і сказав в задумі:

„Ні, хлопче, це ти мусиш дарувати нам.“

ПРИМІТКА: Пані Нат. З. переклала це оповіданнячко
з книжки Роберта Фонтена „Щасливий час“. Автор — канадський
французького походження, звідси „прокляття двома мовами“,
уживання французьких слів, які ми дали в перекладі, щоб
увикнути приміток. Звідси і м'який гумор, яким перейняте все
оповідання.

ГАННА ЧЕРІНЬ

КИЇВ

(фрагменти)

О, скільки віршів і пісень
Уже написано про Київ.
Іх вітер в гори понесе —
Проте — байдуші ці рядки їм.

Бо гори грому ждуть, боїв,
Готичні вежі гордо зводять,
Мовчать вони, бо треба їм
Не слів, не віршів, а свободи.

Дніпро зітха в зимовім сні,
В сталеві скований вериги.
І рветься стрімко шовесні
Козацьке серце із-під криги.

До неба хвилі розведе,
Бурхливо розливає води —
Коли ж уже настане день
Давно жаданої свободи?!

багата на добірні експонати і моделі з кожного відділу, так вишивки, як і готові сукні, светери, та капелюхи. З нагоди річниці табору планується на 7/9 ще одна велика виставка.

Ідучи до чи з Міттенвальду треба обов'язково повернути на Цугшпіце, найвищий вершок баварських Альп. Однак, не все можна туди потрапити, головню цього літа, яке завдяки тривалій погоді притягає безліч туристів, від найменших до найстарших. Туристика в Німеччині має зовсім інший характер, ніж у нас. Завдяки всяким технічним угодинням транспорту, можуть побувати на дуже високогірських прогулях навіть найменші діти і старі. Цим треба пояснити масовість прогулюк та плекання цього спорту в Німеччині без різниці суспільних верств та віку. У нас ходили на далекі прогулюки виключно молоді люди, головню гімназисти і студенти, а селяни скептично питали:

— Чи вам це оплачується: йти на гору і дивитись в долину?

Тільки гуцули і бойки, відчуваючи красу і велич гірської природи, привітно зустрічали наших прогулюковців. Та в нас дійсно треба було „йти“ на прогулюку, а тут йдете швидким чи звичайним потягом, відтак зубчатою чи ливовою залізничною і попадаєте без найменшого зусилля (хіба на здобуття білету чи місця у вагоні) на знайвищі гірські верхи, звиш 2000 м. Природа там дикіша ніж в наших горах, і любуйтеся нею до сходу, а радше до часу відходу останнього потягу, бо не все і всюду є можливості нічлігу.

Окремий рід прогулюк становить справжня альпіністика. Тут уже треба спеціального фізичного зусилля та вправности, а навіть ризика, бо цей спорт забирає рік-річно чисельні жертви, останню і від нас (бл. п. А. Гарасевич).

Користуючись ввічливістю симпатичних таборовиків і членів нашої Делегатури з Діллінгену, долучилась до їх прогулюки автобусом з Міттенвальду. Але в Гарміш не дістали ми квитків і замість побувати на Цугшпіце, мусили вдовольнитись прогулюкою на Кройцек. Після 10-хвилинної їзди ливовою залізничною були ми на шпиль. Тут полонинська рослинність, дикі скелі побіч люксового готелю, тепер „тільки для американців“. Довкруги грізні скелясті верхи з вічним снігом. Мене прикро вражав цей контраст у природі. Коли пригадала нашу Говерлю, скільки труду і поту коштувало здобуття її кулистого зеленого вершка, а тут кругом пані в легеньких літніх суконках, в коркових мештах чи савдалах, лиш де-не-де правдиві альпіністи в правдивому одязі.

Однак Цугшпіце таки я бачила як на долоні: пішли ми зовсім легким проходом крізь Альпенталь, перетяли Гюленталь і з'явилась перед нами Цугшпіце в усій своїй величч, красі і грозі. Пояснив нам це старенький пастор, який його пієтизм до краси і величч природи, питомий мабуть усім місцевим прогулюковцям. Вони заховаються серед маєстату гір більш стримано і спокійно, ніж чужинці, на правду милуються красою природи. Ї до того ж охороняє окремий закон, що забороняє рвати альпейські квіти, нищити рослини та звірята, а навіть ловити метеликів.

Вертаючись з Кройцекку, зупинились ми по дорозі ще в Обер-Аммергау, оглянули будинок, де відбувалися славні пасі

йні драми з життя Христа та вислухали докладних пояснень місцевого імпрезарію з демонстрацією театрального реквізиту. Варто побачити ще чарівний замок Людвика в Лінденгофі, це мініатюра такого ж замку на Хімзее.

Мандрую дальше.

Берхтесгаден. Рівалізує гідно з Міттенвальдом щодо свого положення серед прекрасного вінка гір. Тут, може й краще, але це річ зовсім індивідуальна.

Табір тут також великий, у стіп могутнього і грізного Вацмана та його родини. Гостинний, як і Міттенвальд, і відвідуваний часто, з'їзди, конференції, наради, осідок Об'єднання образотворчих мистців, численні виставки.

Праці Делегатури ОУЖ вже рушила вгору, але перед нею, як маяк, ще височить Вацман. Невелика кількість членів у відношенні до кількості жінок в таборі, але під головуванням п. Олійника Н. та секретарки п. Федорів, помітно поживалення праці Делегатури. Останню перебуває тут довший час на лікуванні наша сеньорка п. Олена Кисілевська, яка невтомно працює і в тутешній делегатурі.

В день нашої патронки св. кн. Ольги відбулись вранці в обох церква урочисті Богослуження, на яких посвячено наші відзнаки, а вечером були ширші сходини в делегатурі. Реферат про кн. Ольгу відчитала п. Струтинська, а після нього вручала Голова оці відзнаки присутнім членам. Вручення відзнак попередила коротка промова делегатки Централі про потребу організації та про права і обов'язки її членок. Видно, що ці сходини мали свій успіх, бо додатково замовила Делегатура ще 80 членських відзнак. Можна тільки побажати Берхтесгаденській Делегатурі дальших успіхів, тим більше, що є там багато наших жінок інтеллігенток вже з виробленим громадським стажем. Тільки трохи доброї волі і сходи до праці. Робітень я не бачила, бо день св. кн. Ольги вважається в нашої організації урочистим святом і жіночі робітні не працювали.

Хто був у Берхтесгадені і не бачив Кенігзее. це так, як бути в Римі і не бачити Папи. На грізного Вацмана треба йти пішки і дійсно здобути його верх, платячи не раз життям. Якраз того дня, 24. 7. трагічний голос сурми дав знати про смерть бл. п. Андрія Гарасевича, що лягла важким сумом на всіх таборовиків.

На Королівське Озеро йдете залізничною, а відтак 2 години вгидним пароплавом чи моторівкою, яка сунеться по смарагдовій глибині кристального озера, окруженого перстем гір. Ввічливі штурмани докладно пояснюють назви верхів та можливості і час тривання численних прогулюк. Почуєте і семикратний відгомін звуку рога, можете кілька разів висісти і піти в дальшу мандрівку. Вигода абсолютна. Коли ж доїдете до кінцевої пристані і висядете з пароплава, то за 10 хвилин дійдете до другого гірського озерця Обернзее. Воно невелике, більш спокійне, без модерних пароплавів і човнів. В своєму дзеркалі відбиває преграю надбережні верхи і скелі і чомусь нагадало мені так дуже наше рідне Шибене, а там попа Івана, Шпиці і Говерлю... І так дуже забажала я ще раз туди вернути, піти, мов на прогулю...
К. ГАРДЕЦЬКА.

День в садочку

9 година ранку. Діти з цілої оселі спішаються до садочку. Вони вже добре знають, що спізнюватись не можна.

Декому ще прикро з мамою розставатися, наказують, щоб мама нікуди не поїхала, а вже найгірше тим, що не відвідує постійно садочка: не раз і плачуть. Але як мама піде, то справа налаштується: крески, забавки, коні, улюблені барбани і інші приятелі забави, — все допомагає розв'язати тугу за мамою. А остачню лікують сум старші діти, які скоро вже підуть до школи, бо вони сміються.

Молятва. Це момент без оглядного спокою і уваги. Виконують всі більш-менш солідно, щоби тільки не задовго. Після того беруться до занять.

Заняття. Кожне зосібна йде до шафки і вибирає собі те, чим хоче зайнятися: клопці, папір до витинання і ножички, плястиліну і дошкілку, образець до вишивання, патички до моделювання, альбом з образками, книжечки з образками, казки і т. д. Кожне пильно працює, бо знає, що пані учителька огляне вислід його роботи та оцінить, хто краще зробив. Коли приходить кінець заняттям, пані учителька заряджує зробити порядок. Кожна дитина вже знає, що повинна зробити: однести свій ма-

теріал праці на місце. Є й дижурні діти, які допомагають швидко навести порядок, та все ж таки дівчата тут горою перед хлопцями і закидають їм, що „де тільки ми гарно і швидко вміємо порядкувати“. Вони дуже солідно стежать за порядком і упоминаються потім у пані учительки похвали.

Миття рук. Зробивши порядок, всі роблять поїзд і по черзі йдуть мити руки. Миють, поки будуть чисті, як скло, витирають сухенько і йдуть на сніданок.

Сніданок. Тут всі мусять сидіти чемно, як то годяться при їді. Передовсім не вільно кричати. Сніданок не дуже смакує і з ним саме найбільше клопоту. Випивають вміру заохоти, бо козаки і пластуни з'їдають все до дна. Тоді вже кожне п'є, щоб побачити дно в своїй чашці.

Казка. Під кінець сніданку пані учителька розказує казку Великі, що вже швидко підуть до школи, пересідають ближче, щоби і образки швидко побачити і щоб малі діти їм не пережоджали слухати — а тоді нашулюють ушка і слухають так пильно, що не раз забудуть проковтнути хліб, який кінчають додати, та так і сядять з роззявленими ротиками непорочно. Біда лиш з тими малими, що не хотять тихо сидіти. І знімають

скарги на малого Назара чи малу Марусю, щоб пані учителька їх успокоїла, а не раз то й власними способами намагаються покласти край їх збиткам.

Забава. Аж тут пані учителька зарядила перейти всім дітям до великої залі. Починається забава в грибки, одчайдушки, прачки, коники, голуби, жабки, косарі, жінці, козаки і інші. А не раз приходять оркестра, і тоді діти танцюють, лиш шкода що ще не зовсім рівно. Набавившись доволі, починають вдягатися і взуватися, при чому свої садкові капчики кожне кладе на своє місце в шафці, щоб і тут привчалось порядку. Коли всі готові, стають на молитву. А там в коритарі вже чекають мамі, щоб забрати дітей на обід.

О 2-й пополудні всі діти знов сходяться, лиш малі спізнюються, бо сплять по обіді. Як гарна погода, то збираються в садку, беруть лопатки і відерця та й бавляться в пісочку чи на траві. Так минає час до підвечірка. Як приносять підвечірок, діти біжать мити руки і сідають до підвечірка. Чомусь підвечірок завжди їдять краще, як сніданок.

Тепер, як надходить осінь, часто ідуть в кімнату до занять, бо погода не дозволяє бути на дворі. Минулося літо, коли діти весь час проводили на прогулях, серед квітів, метеликів і на піску.

Тому і казка, що пані учителька розповідає після сніданку, в'яжеться з осінню і допомагає дітям завчити назви наших місяців.

„Літо вже минуло, і вернеться аж на другий рік. На землю прийшла осінь, але не сама, а з місяцями: вересень, жовтень, листопад.

Вересень зараз засіяв землю вересом, отим, що Іренка назбирила з своїм братиком і прикрасила олтарик Матері Божої в сараю дочку. Він добрий, цей вересень, гріє і спить, нагнать дозрівати усі яблущка, грушкы, сливки і інші овочі, щоб були м'якенькі і солоденькі. Люди позбирали ці овочі, обтрушували дерева, а ваші батьки тепер купують їх для вас.

Спішилися всі люди, бо вже надходив жовтень. Ось він почав уже жовтити усе: і дерева, і корчички, навіть маленьку травичку. Вже не хотіли листочки більш нічого їсти, а що мали, те віддали корінчикам. Попливали всі смаченькі сочки з листочків через грубе дерево аж до корінчиків і годували дерево цілком.

Тільки що жовтень пожовтив усе, а вже прийшов листопад, щоб усе листя поскидати з гілок. А він не сам, а з своїми слугами вітрами і приморозком-інеєм. Він ширий друг зими і приготував усе, щоб було їй куди розсипати білим снігом, коли вона прийде на землю.

Діти не можуть слухати казки, не перериваючи.

Вперше перервали її, коли довідалися про вересень.

— Так, так, я знаю, — каже Ромко (6 років, селянський син) — той вересень, то такий господар, має коні, віз і везе яблука продавати.

А тоді кожна дитина кричить: а мені мама, мені тато купив кому яблука, кому грушку, кому сливок. Один овочевий крик. Радіють дитячі личка, вже чують і описують смак тих овочів, а гут Мартуса важко імпонує, що дістала виноград. Толя, звичайно, не допускає до хвалби і, нехтуючи одсуває її рукою:

— Ой-ва, а хіба ти думаєш, я не їв?

Але найбільш горда Іренка, бо вона принесла ті квіти, що насадив вересень, лиш не знала, як вони називаються, аж пані учителька їй це сказала. Вона удає, що найбільш знайома з вчителем і навіть оачила, де він ті квіти посадив. Це може потвердити її маленький братик Ромко, що прийшов недавно до садочка, бо досі ходив до ясел:

— Правда, Ромцю, і ти бачив?

Ромцю хитає, потакуючи, головою і Іренка святкує свою перемогу.

Дискусія продовжується над виглядом вересня.

Початок уяви дав Ромко: це добрий господар, що сіє, збирає, продає, багатий. Це дещо вносять і доповнюють діти, але засадничої зміни нема.

Коли казка дійшла до того місця, як то жовтень жовтить листочки, то тоді видно, як інтензивно працює уява дітей. Їх листочки горять, а перші творчі уяви-образи жовтня кричать навички передки:

— Прошу пані, я бачив його! — Це Ларчик і Толя. Їх уява вже відтворила образ жовтня.

Тепер я сиджу і слухаю дитячої фантазії-казки, а інші діти доповнюють і виправляють відповідно до своєї уяви, але засадничого образу перших творців не міняють. Починається завзята полеміка. Марта хоче всіх перекидати, бо в її головці міститься інший жовтень. Значає оповідати, але досить повільно й ся оповіданнями фразами, не в'яже їх в речення, які дали б оповідання, отже дитяча терпеливість не витримає, бо вони вже щось цікавішого придумали. Перекидають її і всіх, хто відважився б щось нецікавого говорити.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Головна Управа ОУЖ, Управа ОУЖ на англійську зону і Релакція „Громадяни“ діляться з усіма членами ОУЖ сумною вісткою про смерть нашої молоді товаришки

ІРЕНИ ЗБУДОВСЬКОЇ

Віддана громадська робітниця, гаряча патріотка, дисциплінована і активна голова Дегатурна ОУЖ. Ірена Збудовська виїхала одна з перших з своїми жінками до Англії. Там вона з повною посвятою віддалася громадській і національній роботі, керувала жіночим табором, зв'язалася з англійськими жін. організаціями, представниками преси, давала їм матеріали про Україну, її історію, історію жіночого руху і т. д. На недавньому відбутім з'їзді українців у Англії була Вона секретаркою і вносила багато ініціативи, доброї волі і широкого серця в улаштування і налагодження життя українців у Англії. Серед тої племінної праці не видержало її серце, і 24 років вона покинула цю землю, де не дочекалася здійснення тих її мрій, яким віддала життя.

Горіла, як свічка на олтарі народнім і згоріла. Нехай пам'ять про неї, її постать, її щирість і патріотизм запалить новий вогонь в серцях тих, що обростають плісінню серед таборових буднів. Добра і вічна їй пам'ять і подяка за те, що була серед нас і своїм чистим вогнем світила.

Творці образу — Толя і Ларчик — завзято бороняться переконуючими аргументами.

Ларчик: „Я бачив його в Ноймаркті“. (Він там колись був і все, чого дітям не можна тут бачити чи набутти, то все там є. Він сам те все там бачив. Навіть, коли в казці йде мова про крокодилів, царівну, одчайдушків, він твердить рішуче, що все це знаходиться в Ноймаркті).

Толя покинувшись на тата, що все бачив і знає і про те йому багато разів розказував, а Ромко твердить, що його брат такий самий мудрий, як Толой тато. Леся бачила все те, коли ще була мала, а Ігор бачив той місяць жовтень, коли їхав до тата.

З того всього виходить, що місяць жовтень ось такий:

— Це хлопець з цирку. (Композиція Толої, 6-тилітнього сина урядовця, а діти з ним погоджуються, бо всі були в цирку і цей образ їм влучно відповідає).

Наталка: Вбирає крила.

Марта: Має таке відерце, як ми для піску, тільки замість лопатки має пензель і кропить ним...

Ігор: Ніччю по деревах...

Дарина: А присвічує йому великий ясний місяць.

(Ті гарні жовтенькі листочки діти збирають на прогулях, а потім нанизують на нитки і роблять гірлянди, якими прикрашають садок. А нанизуючи, подивляють зосібна кожного листочка, милуючись, як то гарно жовтень їх пожовтив.)

Коли вже діти висловили все, що їхні головки придумали про жовтень і починають уже повторюватися, пані учителька продовжує казку. Мова іде про місяць листопад:

— Це такий, як той цар у нас на образку (Орест).

— Тільки перед ним не пан-Копцький вклоняється, а гуляки — вітри що струшують усі листочки з дерев (Леся).

— Ні, здмушують, дують з усієї сили (Володя).

— А другий слуга — це морозець — іній (Ріта і Тася скачуть і докінчують образ якогось мороза — стрибунця. — Ці дівчата все скачуть а часто й шипаються).

У Толої настигла асоціація спостережень. Він пригадав пісню „Ой Морозе-Морозенку“ і вже підспівує її, а також і діда Мороза.

— Ти не думай, Ріто, що це такий, як Морозенко чи дід Мороз. То правдиві козаки і не можуть комусь вклонятися. (Толя це отаман „козаків“ і диригент хору садка). Він уже згоджується вповні з їх образом, що це якийсь такий морозець — стрибунець що шипле в пальці, а вітер помагає.

Листопад має симпатію у дітей — збиточників, за те, що приходить з вітрами. Вони наслідують вітрів, навіть не слухаючись учительки. Тоді доводиться добре уважати, щоб когось ті

вітри своїм розмахом не побили. А вже нема мови про те, мусять поскидати всі листочки з дерев.

Менш приємний слуга цей морозець — іній. Хоч хлопці заявляють, що вони його люблять, бо вони пластуни і козаки і мають голі коліна. Тут усі діти скочують собі панчішки під коліна.

В загальному всі ці місяці — це осінь, ота пані, для якої ці вітри працюють. Помимо кращих і гірших праць місяців, осінь гарна і діти люблять її, так, як у віршику, який діти тепер щодня співають у садку:

Осінь, Осінь, лист жовтіє
Часто дрібний дощик сіє
Веде осінь сині хмари,
Але за те дає дари.

Грушок, сливок повні міхи,
Повно гамору і віхи.
Діти бігають по полі,
Печута собі бараболі.

МАРІЯ ЯЦКЕВИЧ.

ВІКНО В СВІТ

Кількість працюючих жінок у США більшає.

За останніми підрахунками кількість сімей, в яких працюють і чоловік і жінка збільшилась з 1940 по 1946 рік на 66 0/0, що становить приблизно 1/5 всіх сімей.

Швайцарські жінки борються за свої права далі.

Голосування в справі надання жінкам виборчих прав у Швайцарії не дало позитивних наслідків, але Загальні Збори Союзів Боротьби за Жіночі Права проводили працю під гаслом: „Ми побиті, але не розбиті“. Вирішено проводити пропаганду за права жінок ще енергійніше і не втрачати терпіння та гумору.

Школа для німкенів - дружин англійських вояків.

У Лондоні відкрилась школа для німкенів та австрійок, що одружилися з англійськими вояками. Жінки вчать англійських способів куховарства та купівлі продуктів.

Право все життя їздити в трамваї безплатно.

Недавно в Копенгагені сталася подія: одна жінка народила в трамваї дитинку. Кондукторам довелося перетворитися на акушерів, а потім їх запросили бути хрещеними батьками. Адміністрація Копенгагенського трамваю зробило дитині подарунок: надала право до кінця життя їздити в трамваї безплатно.

Чому росіянки не можуть одружуватися з чужинцями?

Один з канадійських військових аташе в Росії, якому не дозволили забрати до Канади його дружину-росіянку, дістав від А. Вишинського таке вияснення цієї справи: „Ми не маємо жодних расових забобів проти тих осіб, що хотять одружуватися з нашими жінками. Але російські жінки не сміють кидати своєї країни, бо їх обов'язок є родити російських дітей, а не канадійських. Ті жінки, що одружуються з чужинцями, аж ніяк не можуть бути прикладом для інших росіянок, бо вони хотять проміняти важке завдання участі у відбудові Росії на зручне життя за кордоном. Також жінки надто багато говорять і в такий спосіб поширюють фальшиві враження від Советського Союзу.“

Ще 20 000 німкенів в російському полоні.

В Росії перебуває ще 20 000 полонених німкенів, які працюють переважно в сільському господарстві і на будівництві.

Дипломатка з нової держави.

Новоутворена в Індії держава — Пакистан — призначила послом до Москви пані Бегум Шах Наваз.

Всесвітній конгрес дитячих лікарів.

В кінці липня у США відбувся Світовий Конгрес Дитячих Лікарів, на який прибуло 1800 лікарів з 59 держав світу. Установлено, що діти в Європі, Азії і Латинській Америці страждають від недостатнього харчування, дуже поширився туберкульоз. Спеціальні дослідження проведені англійськими лікарями в Бритійській зоні Німеччини, показали, що малі діти дуже відстають у рості в наслідок недостатці молока та м'яса.

Замість рецензії на одну цінну книжечку

З милим почуттям, яке огортає нас при зустрічі з добрим, давно не баченим другом, зустріла я появу на книгарських крамницях знайомого мені вже давно американського автора О. Мадрена.

„Воля і успіх“. Не пам'ятаю чи цю саме назву мало те, що я колись читала, але знаю одно: авторові цьому завдячую багато цінних порад, які не мало користі принесли мені у моєму житті.

Перегортаю картки книжки: так це те саме. Без зайвих слів, без нудного моралізування, на самих тільки безчисленних прикладах великих і малих людей, які тішилися повним життєвим успіхом, показує автор, яким способом вони дійшли до цього, що собі в житті намітили.

І радісно стає на душі, що ця праця появилася знову серед нас.

Тільки приходить сумнів, чи в цих обставинах, у цих нервових, ненормальних часах сьогоднішня публіка прийме ці цінні поради так, як вони на те заслуговують.

Рішаюся на спробу. Раджу моєму знайомому, людині зрілій, з вищою освітою, педагогові й батькові двохлітнього сина: прочитайте цю книжку й опісля скажіть мені свою думку про неї.

Вислід був світлий. Кілька днів пізніше зустрічає мене знайомий словами: „Я вам надзвичайно вдячний, що звернули мені увагу на цю цінну книжку. Коли вона мені, будь-що-будь людині старшій, дала стільки цікавого і цінного, то що ж казати про молодь усіх станів, про тих, що тепер вибираються у чужі, так мало знані нам обставини й краї? Ця книжка повинна бути предметом навчання в школі, повинна бути підставою життя й науки пластової; це дороговказ для не одного, що не знає, куди ступити“...

Так отже, добре, що перекладчик п. В. Приходько оце втретє перевидав нам цю цінну книжечку. Добре й треба нам як найбільше її поширити.

О. К.

ГЛАС ВОП'ЮЩОЇ В ПУСТЕЛІ

Подайте кавальчик ліцензії!...

Друкарня Д. Сажнів, Авгсбург.